

Annales

Instituti

Archaeologici

XIII - 2017

Godišnjak

*Instituta za
arheologiju*

Nakladnik/Publisher

INSTITUT ZA ARHEOLOGIJU
INSTITUTE OF ARCHAEOLOGY

Adresa uredništva/Editor's office address

Institut za arheologiju/Institute of Archaeology
HR-10000 Zagreb, Ulica Ljudevita Gaja 32
Telefon/phone 385 (0) 1 6150250
fax 385 (0) 1 6055806
e-mail: iarh@iarh.hr
http://www.iarh.hr

Glavni i odgovorni urednik/Editor in chief

Marko Dizdar

Izvršne urednice/Desk editors

Andreja Kudelić
Marina Ugarković

Tehničke urednice/Technical editors

Andreja Kudelić
Marina Ugarković

Uredništvo/Editorial board

Katarina Botić, Siniša Krznar, Ivana Ožanić Roguljić, Ana Konestra, Andreja Kudelić, Asja Tonc,
Marina Ugarković

Izdavački savjet/Editorial committee

Vlasta Begović, Marko Dizdar, Dunja Glogović, Snježana Karavanić, Goranka Lipovac Vrkljan, Branka Migotti, Kornelija Minichreiter, Ante Rendić Miočević, Tajana Sekelj Ivančan, Tihomila Težak Gregl, Željko Tomičić, Ante Uglešić

Lektura/Language editor

Renata Draženović (hrvatski jezik/Croatian)

Dizajn/Design

REBER DESIGN

Korektura/Proofreaders

Andreja Kudelić
Marina Ugarković
Katarina Botić

Računalni slog/Layout

Hrvoje Jambrek

©Institute of archaeology, Zagreb 2017.

Annales Instituti Archaeologici uključeni su u indeks/
Annales Instituti Archaeologici are included in the index:
Clarivate Analytics services - Emerging Sources Citation Index

Ovaj rad licenciran je pod Creative Commons Attribution By 4.0 međunarodnom licencom /
This work is licenced under a Creative Commons Attribution By 4.0 International Licence

SADRŽAJ

Arheološka istraživanja

- 9 **Marko Dizdar
Anita Rapan Papeša
Andrea Rimpf**
- Rezultati zaštitnih istraživanja kasnoavarodobnoga groblja Šarengrad – Klopare
- 19 **Daria Ložnjak Dizdar
Marko Dizdar**
- Sotin – Srednje polje i Dunavska ulica – istraživanja višeslojnih nalazišta u Podunavlju 2016.
- 26 **Daria Ložnjak Dizdar
Marko Dizdar**
- Arheološka istraživanja u Sotinu i Vinkovačkim Banovcima 2016. godine
- 34 **Katarina Botić**
- Bršadin, Pašnjak pod selom – rezultati arheoloških istraživanja 2016. godine
- 40 **Tomislav Hršak
Tino Leleković
Marko Dizdar**
- Rezultati istraživanja nalazišta Batina – Sredno 2016. godine
- 46 **Kornelija Minichreiter**
- Slavonski Brod, Galovo, arheološka istraživanja 2016.
- 50 **Saša Kovačević**
- Nova Bukovica – Sjenjak 2016.
- 54 **Marko Dizdar**
- Rezultati istraživanja groblja latenske kulture Zvonimirovo – Veliko polje u 2016. godini
- 57 **Daria Ložnjak Dizdar
Marija Mihaljević
Marko Dizdar
Mario Gavranović**
- Dolina – Babine Grede – istraživanje kasnobrončanodobnoga naselja u Posavini 2016. godine
- 64 **Tatjana Tkalčec
Siniša Krznar**
- Druga sezona arheoloških istraživanja kasnosrednjovjekovnog arheološkog kompleksa Grubišno Polje – Šuma Obrovi

CONTENTS

Archaeological Excavations

- 9 **Marko Dizdar
Anita Rapan Papeša
Andrea Rimpf**
- Results of the rescue excavation on the Late Avar cemetery on the site Šarengrad – Klopare*
- 19 **Daria Ložnjak Dizdar
Marko Dizdar**
- Sotin – Srednje polje and Dunavska street – Research of multilayer sites in the Danube Region in 2016*
- 26 **Daria Ložnjak Dizdar
Marko Dizdar**
- Archaeological research in Sotin and Vinkovački Banovci 2016*
- 34 **Katarina Botić**
- Bršadin, Pašnjak pod selom – results of the archaeological excavations in 2016*
- 40 **Tomislav Hršak
Tino Leleković
Marko Dizdar**
- Research results of the Batina – Sredno site in 2016*
- 46 **Kornelija Minichreiter**
- Slavonski Brod, Galovo, Archaeological Research 2016*
- 50 **Saša Kovačević**
- Nova Bukovica – Sjenjak 2016.*
- 54 **Marko Dizdar**
- Research results of the La Tène culture cemetery at Zvonimirovo – Veliko polje in 2016*
- 57 **Daria Ložnjak Dizdar
Marija Mihaljević
Marko Dizdar
Mario Gavranović**
- Dolina – Babine Grede – Research of the Late Bronze Age settlement in Posavina in 2016*
- 64 **Tatjana Tkalčec
Siniša Krznar**
- Second season of archaeological excavations of late medieval complex at Grubišno Polje – Šuma Obrovi site*

<p>73 Tajana Sekelj Ivančan
Ivan Valent</p> <p>Ostaci talioničke radionice na lokalitetu Hlebine – Velike Hlebine</p>	<p>73 Tajana Sekelj Ivančan
Ivan Valent</p> <p><i>The remains of the smelting workshops at the Hlebine – Velike Hlebine site</i></p>
77 Siniša Krznar Rezultati istraživanja lokaliteta Torčec – Cirkvišće 2016. godine	77 Siniša Krznar <i>Research results from Torčec – Cirkvišće site in 2016</i>
<p>82 Hrvoje Kalafatić
Mateja Hulina</p> <p>Zaštitna istraživanja srednjovjekovnog lokaliteta Kutina – Sečevine Okoli</p>	<p>82 Hrvoje Kalafatić
Mateja Hulina</p> <p><i>Rescue excavations of medieval site Kutina – Sečevine Okoli</i></p>
<p>84 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p>Kalnik-Igrišće – rezultati arheoloških iskopavanja u 2016. godini</p>	<p>84 Snježana Karavanić
Andreja Kudelić</p> <p><i>Kalnik-Igrišće – results of archaeological excavations in 2016</i></p>
<p>88 Andreja Kudelić
Filomena Sirovica</p> <p>Arheološka iskopavanja na nalazištu Kurilovec – Belinščica</p>	<p>88 Andreja Kudelić
Filomena Sirovica</p> <p><i>Archaeological excavations at the Kurilovec – Belinščica site</i></p>
92 Tatjana Tkalčec Burg Vrbovec u Klenovcu Humskom – nastavak arheološko-konzervatorskih radova na kuli u 2016.	92 Tatjana Tkalčec <i>Castle Vrbovec in Klenovec Humski – continuation of archaeological and conservation works on the keep in 2016</i>
<p>97 Bartul Šiljeg
Ana Konestra
Gaetano Beničić
Enrico Cirelli</p> <p>Stancija Blek (Tar), istraživanja 2016. godine – utvrđivanje najranije faze kompleksa</p>	<p>97 Bartul Šiljeg
Ana Konestra
Gaetano Beničić
Enrico Cirelli</p> <p><i>Excavations at Stancija Blek (Tar) in 2016 – establishing the earliest phases of the complex</i></p>
<p>103 Ana Konestra
Nera Šegvić
Paula Androić Gračanin
Ranko Starac</p> <p>Arheološka topografija otoka Raba: geofizička, sondažna i topografska istraživanja u 2016. godine</p>	<p>103 Ana Konestra
Nera Šegvić
Paula Androić Gračanin
Ranko Starac</p> <p><i>Archaeological topography of the island of Rab: geophysics, trial excavations and topographic research in 2016</i></p>
<p>111 Kristina Jelinčić Vučković
Emmanuel Botte
Audrey Bertrand</p> <p>Arheološko istraživanje na lokalitetu Novo Selo Bunje na otoku Braču, 2016. godine</p>	<p>111 Kristina Jelinčić Vučković
Emmanuel Botte
Audrey Bertrand</p> <p><i>Archaeological excavation on the Novo Selo Bunje site on the island of Brač, 2016</i></p>
<p>117 Marina Ugarković
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić</p> <p>Arheološka istraživanja rimske vile u uvali Soline na otoku Sveti Klement (Pakleni otoci, Hvar), lipanj 2016. godine</p>	<p>117 Marina Ugarković
Ivančica Schrunk
Vlasta Begović
Marinko Petrić</p> <p><i>Archaeological research of a Roman villa in Soline Bay on the island of St. Clement (Pakleni Islands, Hvar) in June 2016</i></p>

Terenski pregledi

123 **Marko Dizdar**
Hrvoje Vulić

Terenski pregled i probna iskopavanja na izgradnji dijela istočne obilaznice Vinkovaca

126 **Hrvoje Kalafatić**
Bartul Šiljeg

Terenski pregled na prostoru općina Belišće, Marijanci i Donji Miholjac u 2016. godini

133 **Zorko Marković**
Katarina Botić

Rezultati terenskog pregleda općina Našice i Podgorač 2016. godine

141 **Katarina Botić**

Preliminarni rezultati geofizičkih istraživanja i geoloških uzorkovanja na lokalitetima istočne Slavonije 2016. godine

152 **Tatjana Tkalčec**

Terenski pregled općine Grubišno Polje u 2016. godini

160 **Goranka Lipovac Vrkljan**
Ana Konestra

Terenski pregledi na području Podvelebita i Gacke (Grad Senj, Lukovo, Otočac)

163 **Goranka Lipovac Vrkljan**
Ana Konestra
Mato Ilkić
Fabian Welc
Radosław Mieszkowski

Terenske aktivnosti projekta RED u 2016. godini: geofizička istraživanja i terenski pregledi

Field Surveys

123 **Marko Dizdar**
Hrvoje Vulić

Field survey and trial excavations during the construction of the Vinkovci bypass route

126 **Hrvoje Kalafatić**
Bartul Šiljeg

Field survey on the territory of Belišće, Marijanci and Donji Miholjac municipalities in 2016

133 **Zorko Marković**
Katarina Botić

Results of a field survey of Našice and Podgorač municipalities in 2016

141 **Katarina Botić**

Preliminary results of geophysical research and geological sampling of eastern Slavonian sites in 2016

152 **Tatjana Tkalčec**

Field Survey of the Municipality of Grubišno Polje in 2016

160 **Goranka Lipovac Vrkljan**
Ana Konestra

Field survey in the areas of sub-Velebit Coast and Gacka (Senj, Lukovo, Otočac)

163 **Goranka Lipovac Vrkljan**
Ana Konestra
Mato Ilkić
Fabian Welc
Radosław Mieszkowski

Project RED's field activities in 2016: geophysical and field surveys

Zračna arheologija

168 Bartul Šiljeg
Hrvoje Kalafatić

Zračno rekognosciranje u istočnoj Slavoniji 2016. godine

Aerial archaeology

168 Bartul Šiljeg
Hrvoje Kalafatić

Aerial reconnaissance in eastern Slavonia in 2016

Bioarheologija

175 Jadranka Boljunčić

Dodatni rezultati istraživanja arheoloških ljudskih ostataka s dvaju nalazišta u sjevernoj i istočnoj Hrvatskoj na planu primjene računalne tomografije (CT-a)

Bioarchaeology

175 Jadranka Boljunčić

Additional research results on archaeological human remains from two sites from Northern and Eastern Croatia in terms of the application of computed tomography (CT)

Ostala znanstvena djelatnost Instituta za arheologiju

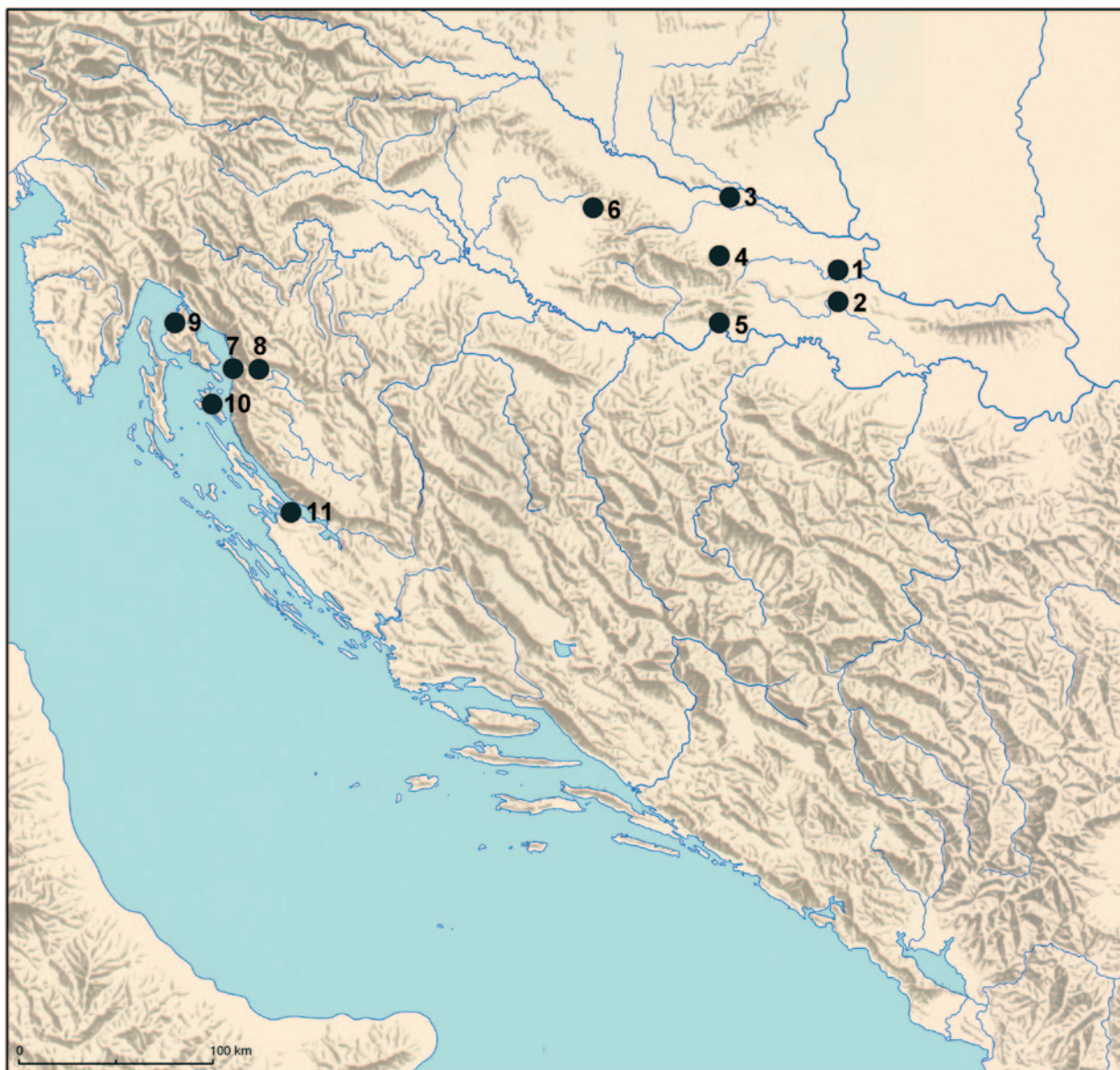
182-190

Additional scientific activity of the Institute

182-190

Terenski pregledi

Field Surveys

1. Bršadin – Pašnjak pod selom; Marinci – Segetac
2. Obilaznica Vinkovaca; Vinkovci – Sopot; Vinkovci – Blato
3. Područje južno od Donjeg Miholjca
4. Područje općina Našice i Podgorač
5. Slavonski Brod – Galovo; Sovsko jezero
6. Općina Grubišno Polje
7. Grad Senj i Lukovo
8. Otočac
9. otok Krk
10. otok Rab
11. Rtin – uvala Plemići

Terenski pregled općine Grubišno Polje u 2016. godini

Field Survey of the Municipality of Grubišno Polje in 2016

Tatjana Tkalčec

Primljeno/Received: 31. 03. 2017.
Prihvaćeno/Accepted: 15. 04. 2017.

U 2016. godini provedeno je rekognosciranje i reambulacija nekoliko kasnosrednjovjekovnih utvrda na području općine Grubišno Polje, a pronađeni su i novi lokaliteti.

Ključne riječi: srednjovjekovna arheologija, rekognosciranje, gradišta, Grubišno Polje, kasni srednji vijek

Key words: mediaeval archaeology, field survey, mediaeval earthen fortifications, Grubišno Polje, Late Middle Ages

Sl. 1 Karta položaja lokaliteta: 1 Arheološko nalazište Grubišno Polje – Šuma Obrovi; 2 Veliki Zdenci – Crni lug, Gradina (utvrda); 3 Gornja Rašenica – Gradina (fort); 4 Velika Peratovica – šuma Obrovi (utvrda); 5 Velika Peratovica – Gradina (utvrda); 6 Mala Peratovica – Rastova kosa, Trivnica; 7 Treglava – Crkveno polje

Fig. 1 Map of sites: 1 Archaeological complex Grubišno Polje – Šuma Obrovi; 2 Veliki Zdenci – Crni lug, Gradina (fort); 3 Gornja Rašenica – Gradina (fort); 4 Velika Peratovica – šuma Obrovi (fort); 5 Velika Peratovica – Gradina (fort); 6 Mala Peratovica – Rastova kosa, Trivnica; 7 Treglava – Crkveno polje

Tijekom 2016. godine uz arheološka istraživanja nalazišta Grubišno Polje – Šuma Obrovi, čiji su rezultati objavljeni u ovome broju institutskog godišnjaka u zasebnome članku, provedena su rekognosciranja nekoliko lokacija na području općine Grubišno Polje (sl. 1).

Na izmaku zimskih dana 2016. poduzeto je rekognosciranje nekih novootkrivenih položaja u grubišnopoljskome kraju, i to kod sela Treglave te kod Male Peratovice.¹

U rano proljeće poduzeto je i dosnimavanje točka totalnom geodetskom stanicom na položaju trodijelne utvrde Grubišno Polje – Šuma Obrovi 1 (GPŠO-1), radi izrade 3D modela. Istoga dana dio stručnog tima Instituta za arheologiju obavio je i reambulaciju nekoliko utvrda u grubišnopoljskome kraju, kada su načinjeni panoramski fotografski snimci te su za pojedine položaje prikupljeni dodatni podaci za doradu terenskih skica tlocrta i presjeka utvrda.² Osim na položajima u okviru

¹ Obilazak je obavljen 18. veljače 2016. godine, a na te lokacije je T. Tkalčec upozorio i vodio g. Željko Kirinčić.

² Opisani radovi odvijali su se 2. ožujka 2016. godine. U radovima su iz Instituta sudjelovali dr. sc. Siniša Krznar, Kristina Turkalj i Nera Šegvić te vanj-

arheološkog kompleksa Grubišno Polje – Šuma Obrovi, ti su dokumentacijski poslovi obavljani na utvrdama Velika Peratovica – Gradina i Velika Peratovica – šuma Obrovi. Obišao se i lokalitet Gornja Rašenica – Gradina, no pristup i pregled utvrde je bio nemoguć zbog gustog raslinja koje je izraslo nakon sječe šume. Pozicija utvrde je snimljena (dobro je vidljiva i na *Google Earth*), a uspjelo se doći i do samog jarka i bedema jednog dijela utvrde. Utvrda je dobro očuvana te predstavlja potencijal za istraživanja i prezentaciju u kulturno-turističke svrhe u budućnosti, kada će joj pristup biti moguć.

Istoga dana načinjen je i zračni snimak dronom utvrde GPŠO-1 i njoj nedaleko utvrde Mala Peratovica – Šuma Obrovi (MPŠO). Šumom pokriveno područje ovih lokaliteta na zračnim snimcima na *Google Earthu* i *Geoportalu* ne pokazuje obrise utvrda, dok se to snimkom iz drona ipak uspjelo realizirati.³

Nadalje, u istoj godini je u suradnji Instituta i Grada Grubišno Polje pokrenut postupak registracije dviju utvrda u grubišnopoljskome kraju, Velika Peratovica – Gradina i Veliki Zdenci – šuma Gaj (također zvane Gradina),⁴ a tijekom godine su prikupljeni i indikativni podaci o potencijalnim arheološkim nalazištima koje za sada nismo uspjeli locirati.⁵

U daljnjem tekstu donosimo opis rezultata provedenih rekognosciranja.

Treglava – Crkveno polje

Na padinama brijega koji se prema zapadu snižava

u dolinu potoka, na poziciji „kruga“, uočenog na zračnom snimku na *Geoportalu*, pod niskim raslinjem nisu zamijećeni nalazi, no nedaleko te pozicije (Treglava 3) na samome terenu se oko stupa za struju („bandere“) nazire manje kružno uzvišenje (Treglava 2) na kojem nije bilo površinskih nalaza jer je tlo bilo pod livadom. Na oranici označenoj „Treglava 1“ nađen je ulomak ruba posude (facetirani rub), a dalje na sjeverozapadu, kakvih 30–50 m (oranica k.č. 698/2, k.o. Rašenica), pronađen je mikroлит (odbojak). U okolini na oranici (k.č. 1339/2) pronađena su na površini još dva siva ulomka vjerojatno prapovijesne keramike (sl. 2–3). Ostalih površinskih nalaza nije bilo. Toponim okolnih polja – Crkveno Polje vjerojatno je u vezi sa zapadnijom pozicijom Male Gospe iznad Donje Rašenice. Svakako valja istaknuti i indikativan toponim samoga sela Treglava ili Trojeglava.

Mala Peratovica – Rastova kosa, Trivnica

Na padinama brijega, na položaju Mala Peratovica – Rastova kosa, Trivnica (naziv dodijeljen prema toponimima na topografskim kartama) ubicirani su pravilni nasipi, svjedočanstvo o antropogenim aktivnostima nepoznate namjene u prošlosti. Položaj se nalazi na k.č. 1 katastarske općine Mala Peratovica, a do njega vodi *stari drum* dijelom od asfaltne ceste Velika Peratovica – Mala Peratovica, koji se prepoznaje po dubokim usjecima u terenu. Na samome položaju, pod nedavno raskrčenom šumom, nazire se veća površina s nizom pravilnih nasipa od kojih središnji nasipi čine pravilan pravokutnik dimenzija 30–35 m x 15 m (sl. 4). Prilikom obilaska nisu pronađeni sitni površinski nalazi. Prema izjavi Ž. Kirinčić postoje nepouzdana informacije o postajanju nalaza, „cigli“. Ovaj položaj svakako zaslužuje ponovljeni obilazak i pokušaj determiniranja vremenske pripadnosti i funkcije.

Velika Peratovica – šuma Obrovi

Zemljana utvrda se nalazi u šumi između Male Jasenovače, Male Barne i Velike Peratovice i to na k.č. 1220/54 k.o. Velika Peratovica. Toponimi na različitim topografskim kartama se ne poklapaju te je dodijeljen naziv Velika Peratovica – šuma Obrovi prema tako navedenome imenu katastarske čestice.⁶ Do sada utvrda nije bila poznata u stručnoj literaturi.⁷

Utvrda je smještena na istočnoj padini brijega i prilaz joj je s povišene zapadne strane, kojom se i danas pruža šumska makadamska cesta (sl. 5–6). Za obranu je iskorisćena prirodna konfiguracija terena – okolna brda štite utvrdu sa sjeverne i južne strane te se na istoku usko zatvaraju čineći klanac dubok 8–10 m. Središnje uzvišenje utvrde čini kružni plato (42 x 45 m) koji prati prirodnu padinu terena te se snižava prema istoku i navedenome klancu, gdje mijenja (i) oblik te se izdužuje poput jezičca. Čitavom jugoistočnom četvrtinom središnjeg uzvišenja proteže se veliko ulegnuće, jama nepoznatog porijekla. Osim klancem, sa sjeverozapadne i zapadne strane utvrda je zaštićena bedemom širine 1,5 m u gornjoj razini, odnosno oko 5–7 m u osnovi. Bedem je na zapadnoj strani viši za oko 1,5 m od najviše točke središnjeg uzvišenja na zapadu, dok je na tome dijelu jarak dubok za oko 1,5 m u odnosu na istu točku središnjeg uzvišenja. Na ovome zapadnom dijelu, gdje ne postoji klanac, kao prirodna zaštita terena, započinje zaseban nasip ili široki povišeni pla-

ski suradnik Instituta Ivan Valent koji su s dvije totalne geodetske stanice snimali trodijelnu utvrdu Grubišno Polje – Šuma Obrovi (GPŠO-1), dok su dr. sc. Bartul Šiljeg i dr. sc. Tatjana Tkalčec za to vrijeme načinili dopunu fotografske i nacrtne dokumentacije na samome položaju GPŠO-1, zatim na položaju GPŠO-2 te susjednoj utvrdi Mala Peratovica – Šuma Obrovi (MPŠO), a zatim su s upraviteljem Grubišnopoljske šumarije, dipl. ing. Željkom Kirinčićem, te s Krešimirom Karlom iz Konzervatorskog odjela u Bjelovaru obišli i ostale utvrde i načinili dopunu dokumentacije.

3 Za zračni snimak dronom zahvaljujem kolegi dr. sc. Hrvoju Kalafatiću iz Instituta za arheologiju.

4 Dana 4. kolovoza 2016. iznova su na teren izašli T. Tkalčec i Ž. Kirinčić, kako bi s geodetom G. Igorom Sokolovićem dogovorili koje područje obuhvata se snima i predlaže Ministarstvu kulture za registraciju u listu kulturnih dobara RH. Potrebno je, naime, bilo načiniti parcelaciju velikih katastarskih čestica u uporabi Hrvatskih šuma d.o.o. radi izdvajanja područja na kojima se nalaze same utvrde. To je i načinjeno te je postupak u tijeku. Ovi se radovi odvijaju s ciljem zaštite utvrda u ovome kraju i njihove registracije kao kulturnih dobara RH te pokretanja probnih istraživanja na njima, a koja će predstavljati podlogu za daljnje osmišljavanje većeg projekta o predstavljanju srednjovjekovlja grubišnopoljskoga kraja i uklapanju u kulturno-turističku ponudu. Geodetske izmjere i sve administrativne troškove parcelacije podmirio je Grad Grubišno Polje, razumijevanjem gradonačelnika g. Zlatka Maderuha.

5 U proljeće 2016. se T. Tkalčec javila gđa Josipa Udžbinac iz Grubišnoga Polja s informacijom o položaju zidina, odn. kamenog (?) zida u šumi, kojeg je vidjela u svojim dvadesetim godinama (gospodi je sada oko 80 godina), a koji se prostirao u dužini kakvih 15-ak metara. U srpnju, tijekom arheoloških istraživanja javili smo se gđi Udžbinac, koja nam je s pozicije svojega voćnjaka u Ulici kralja Zvonimira pokazala poziciju šume u kojoj se navodno nalazi navedeni zid (na proplanku je smeđa drvena lovačka čeka). Ukazala nam je na položaj u podnožju brda na kojem se nalazi arheološki kompleks GPŠO, no znatno zapadnije. Pokušalo se pronaći tu poziciju, no u nepreglednim šumama nismo imali uspjeha pronaći niti navedeni proplanak sa smeđom čekom. G. Željko Kirinčić će u pogodnije doba godine (bez raslinja) nastojati pobliže ubicirati položaj. Gđa Udžbinac je dala još jedan znakovit podatak. Naime, na upit o tome kome je posvećen izvor zvan Svetinja, zabilježen na topografskim kartama u južnom podnožju brda na kojem se nalazi lokalitet GPŠO, ona se raspitala kod starijeg stanovništva i javila nam da je bio posvećen Svetom Đuradu. Takav podatak nam je važan u smislu razmatranja eventualne mogućnosti da se je hagiogram same crkve na položaju GPŠO-2 očuvao na poziciji navedenoga izvora Svetinja. Valja dodati da je današnja pravoslavna crkva u Grubišnome Polju, posvećena sv. Velikomučniku Georgiju, izgrađena između 1773. i 1775. godine. Katolička župna crkva sv. Josipa u Grubišnome Polju izgrađena je 1782. godine. Gđa Josipa Udžbinac dala je i podatak da je nekad na tome izvoru bio i drveni križ, ljudi su štovali i obilazili to mjesto, te da je g. Nenad Matijašić (grubišnopoljski štovatelj starina) nekoć „tamo neki kamen vadio“.

6 Na TK 1:5000 toponim je Mladina, gore više i veći toponim Obrovi, a niže Obrežina. Na TK 1:25000 toponimi su Sokolovac (na TK 1:5000 je taj toponim naznačen niže prema M. Barni), Obrežna, a Mladine su sjevernije.

7 Ž. Kirinčić je odveo T. Tkalčec na lokalitet 12.12.2014. kada je napravljena skica lokaliteta i fotodokumentacija. Ponovljen je obilazak 2.3.2016. u sastavu Ž. Kirinčić, T. Tkalčec (dopuna skice), B. Šiljeg (foto panoramski), K. Karlo i Iugar Ž. Kovač.

Sl. 2 Pozicije položaja južno od Treglave, obilazak 18. veljače 2016. (Google Earth)

Fig. 2 Positions of sites south of Treglava, field-survey 18th February 2016. (Google Earth)

Sl. 3 „Krug“ južno od Treglave na zračnom snimku na Geoportalu (pozicija Treglava 3)

Fig. 3 „Circle“ south of Treglava on arial photo on Geoportal (position Treglava 3)

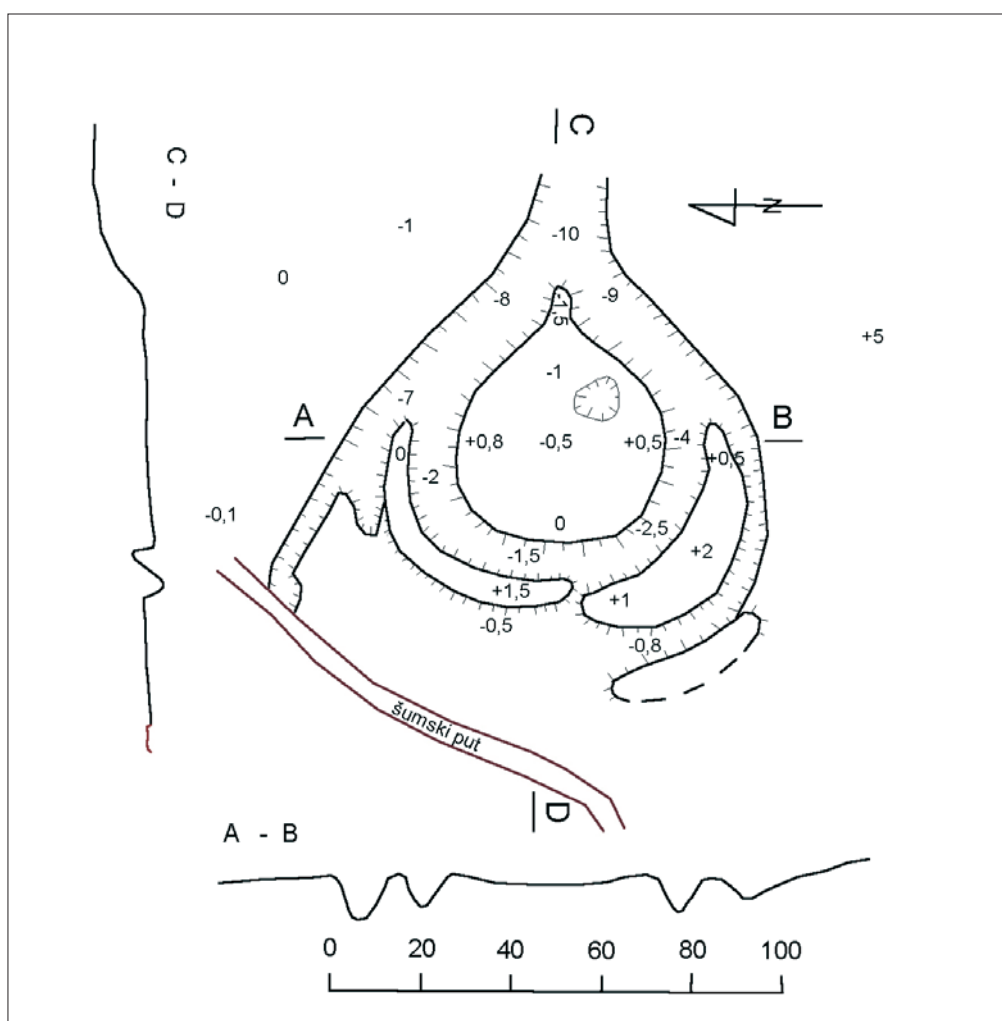

Sl. 4 Pozicija položaja sa zamijećenim pravilnim nasipima nedaleko sela Mala Peratovica (Google Earth)

Fig. 4 Position of site with regular embankments near Mala Peratovica village (Google Earth)

Sl. 5 Velika Peratovica – šuma Obrovi (snimio: B. Šiljeg, 2. ožujka 2016.)

Fig. 5 Velika Peratovica – šuma Obrovi (photo: B. Šiljeg, 2nd March 2016)

Sl. 6 Velika Peratovica – šuma Obrovi, situacijski plan (crtež: T. Tkalčec)

Fig. 6 Velika Peratovica – šuma Obrovi, situation plan (drawing: T. Tkalčec)

to, nalik sniženome bedemu koji brani središnje uzvišenje s jugozapadne i južne strane. Možda je riječ o uništenom bedemu ili pak nedovršenoj prilagodbi prirodne konfiguracije terena u obrambene svrhe. Širina tog nasipa u najširem dijelu iznosi oko 15 m. On za oko 2 m nadvisuje središnje uzvišenje, što je vjerojatno posljedica prirodne konfiguracije terena koja se izrazito povisuje prema jugu (iza klanca teren se povisuje i za 5 m u odnosu na visinu

središnjeg uzvišenja). Možda na usjeku gdje se susreću bedem i navedeni nasipani plato valja očekivati postojanje svojevrsnog izmaknutog ulaza, štice kakvom drvenom kulom. Kakvih 8–10 m podalje od tog nasipa u konfiguraciji terena zamijećuje se još jedan plitki nasip. Potonji se nasip na jugu nadovezuje na rub padine prirodnog klanca koji dalje svojim strmim padinama štiti utvrdu i s jugoistočne strane te teče prema istoku gdje se uskim prolazom

otvara u dolinu nižu za oko 10 m od središnjeg uzvišenja.

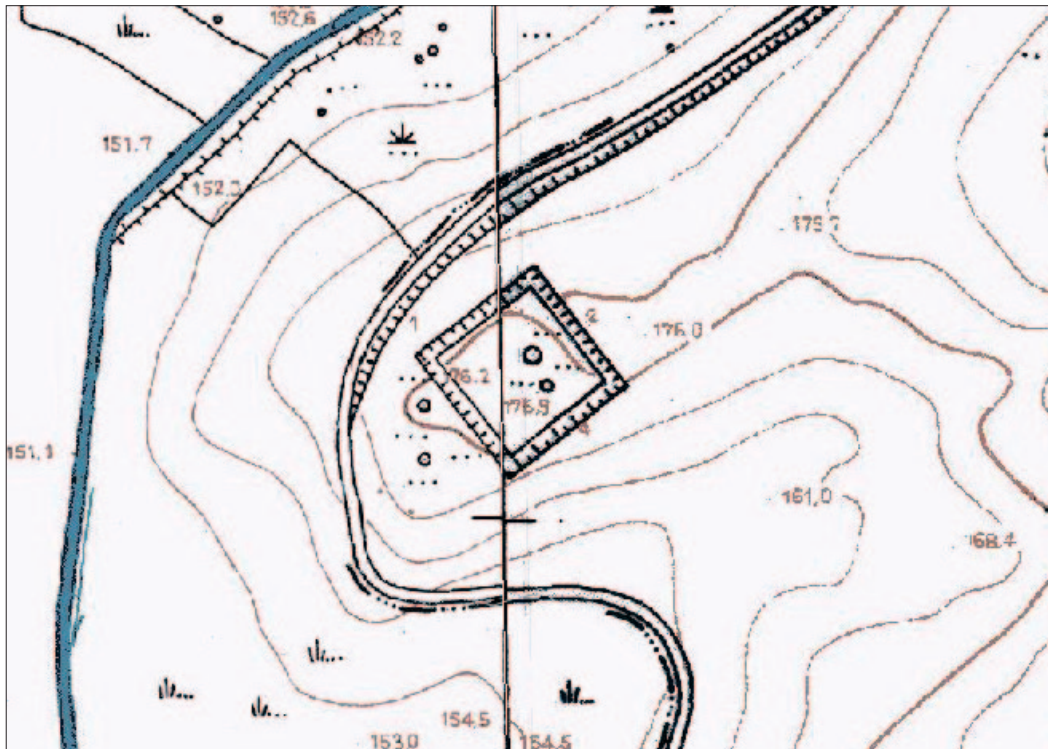
Velika Peratovica – Gradina

Utvrdna, u stručnoj literaturi poznata kao Velika Peratovica – Gradina, ustvari se nalazi na području naselja Lončarica i k.o. Dapčevica, k.č. 1585/309. Obrasla je šumom koju koriste Hrvatske šume, Uprava šuma Bjelovar (sl. 7).

Lokalitet se nalazi na istaknutoj koti u brdovitom,

nost i da je riječ o utvrđenom samostanu (iako nismo uočili površinskim pregledom tragove crkvenog objekta), što je već navedeno u literaturi (Jakovljević 2012: 70).

Središnje uzvišenje četvrtastoga oblika (28 x 44 m: sjeverozapad – jugoistok x jugozapad – sjeveroistok) prate u istome obliku dva jarka i dva bedema. Prostor jarka između središnjeg uzvišenja i unutarnjeg bedema popunjen je s tri strane objektima zidanim od opeke. Tlocrti objekata se u obliku nanizanih ćelija prepoznaju u konfigura-

Sl. 7 Velika Peratovica – Gradina na topografskoj karti 1:5000

Fig. 7 Velika Peratovica – Gradina on the topographic map 1: 5000

Sl. 8 Velika Peratovica – Gradina (snimio: B. Šiljeg, 2. veljače 2016.)

Fig. 8 Velika Peratovica – Gradina (photo: B. Šiljeg, 2nd March 2016)

šumom pokrivenom području sjeverno od mjesta Velika Peratovica. Na povišenome pošumljenome platou koji kontrolira dolinu potoka Mala Peratovica, udaljenu oko 200 m istočnije, smješten je lokalitet koji prema morfološkim značajkama pripada tipu kasnosrednjovjekovnih gradišta (sl. 8). Međutim, funkcija mu nije jasna bez provedenih arheoloških iskopavanja. Brojnim nalazima opeke (dim. 29 x 12 x 8; ? x 12,5 x 8,5(8) cm) s tragom morta, kao i površinskim uvidom u tragove prostorija u obliku ćelija koje se nižu unutar bedemima štice-noga lokaliteta, otvara se dakako mogućnost obrambeno-vojne funkcije gradišta s jedne strane, a s druge postoji moguć-

ciji terena ispod šumskog lišća. Na sjeveroistočnoj strani ta je situacija izostala. Prostor između središnjeg uzvišenja i prvog bedema tu je puno uži. Na samome bedemu sredinom se nalazi blago ulegnuće. Drugi, vanjski bedem je na tome dijelu moćan, najviši te se i na njemu sredinom nazire ulegnuće. Postoji mogućnost da je upravo s te strane bio branjeni ulaz u utvrđeni kompleks. Širina jarka sa zgradama (?) na ostalim dijelovima iznosi 7–10 m. Bedem 1 (unutarnji) pri vrhu je širok oko 1 m, a u osnovi 5 m. Nadvisuje središnje uzvišenje za 50–80 cm. Bedem 1 okružen je širokim jarkom (5–8 m, najširi i do 10 m na sjeverozapadnoj stranici) te drugim, vanjskim bedemom

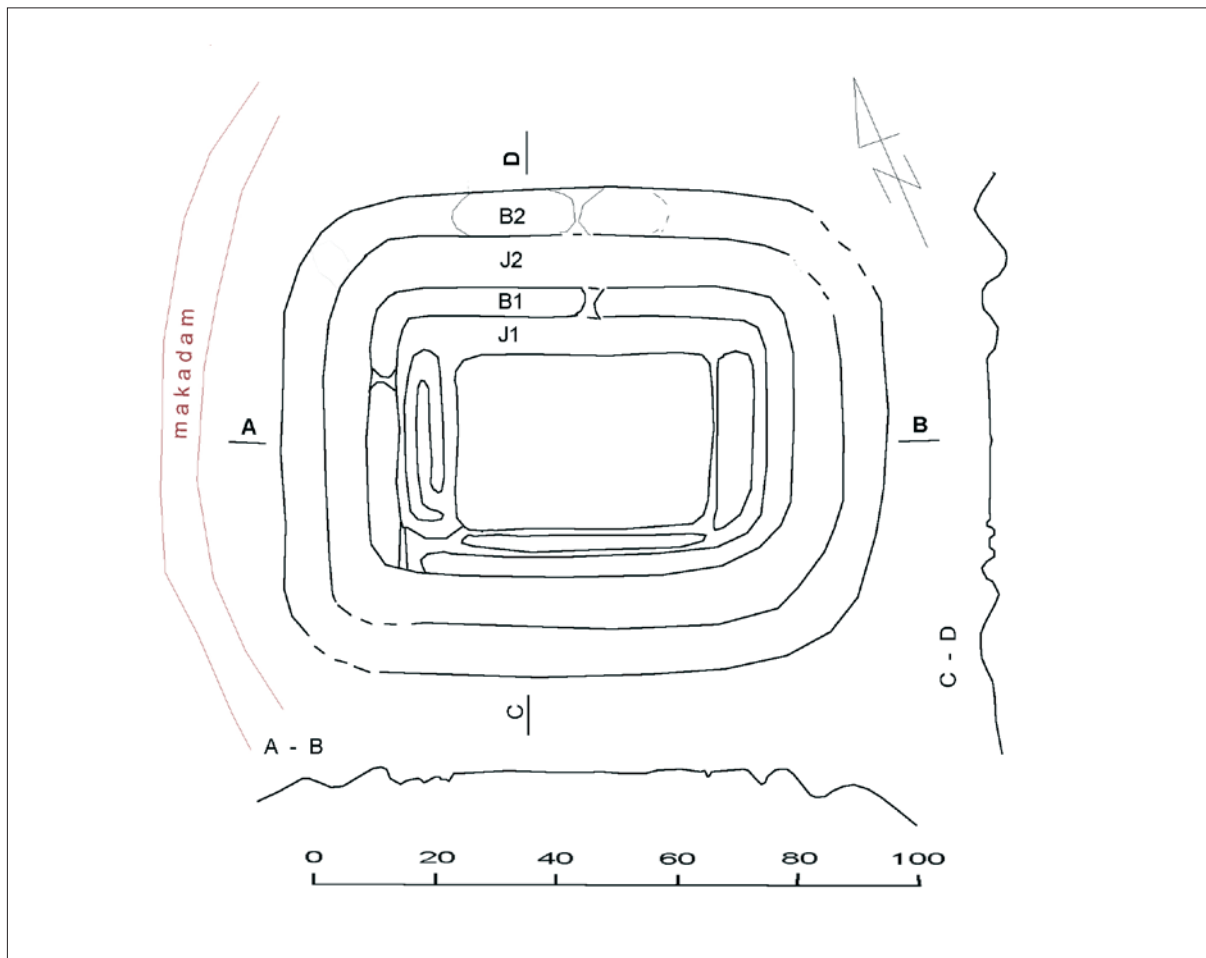
koji oblikom prati četvrtasti tlocrt jezgre gradišta. Bedem 2 je najviši na sjeveroistočnoj stranici četverokuta, dobro je očuvan i na sjeverozapadnoj dok je slabije očuvan prema jugu gdje je niži i za metar do tri metra (sl. 9).

Za vrijeme obilaska lokaliteta 12.12.2014. na padini bedema 2, na njegovome zapadnom uglu „četverokuta“ (oko kojeg danas zavija šumski put) pronađen je ulomak glaziranog, šupljeg keramičkog predmeta koji bi mogao predstavljati dio tijela životinje (zmaja), ali isto tako i ukras s kaljeve peći. Izrađen je u kasnogotičkome duhu (sl. 10).⁸

nje, širine oko 35 m, okruženo je s dva obruča jarka i bedema (sl. 11). Ukupan promjer lokaliteta iznosi oko 80 m. Zbog nemogućnosti pregleda šireg kraja utvrde ne možemo zaključiti kako je obrambeni sustav utvrde uklopljen u okolne vodotokove te postoje li i druge pozicije (podgrađe?) kao sastavni dio ovoga kompleksa. U literaturi se navodi kao gradište s dva polukružna opkopa (Jakovljević 2012: 66).

Veliki Zdenci - Crni lug, Gradina

Lokalitet, zvan Gradina, nalazi se između južnog

Sl. 9 Velika Peratovica – Gradina, situacijski plan (crtež: T. Tkalčec)

Fig. 9 Velika Peratovica – Gradina, situation plan (drawing: T. Tkalčec)

Gornja Rašenica - Gradina

Utvrda Gornja Rašenica – Gradina smještena je u mladom hrastiku, kojih stotinu metara zapadno od najsjevernijih kuća u selu (k.o. Grubišno Polje, k.č. 4241). Tijekom obilaska 2. ožujka 2016. pristup utvrde nije bio moguć zbog izrazito gustog raslinja, a nije bilo moguće načiniti niti foto-dokumentaciju. Dobiven je tek uvid u odlično očuvan opkop i bedem na jednom dijelu utvrde. Sudeći prema zračnom snimku, kružno središnje uzviše-

Sl. 10 Velika Peratovica – Gradina, površinski nalaz figurine zmaja, vjerojatno ukrasnog dijela vijenca kaljeve peći (snimila: T. Tkalčec)

Fig. 10 Velika Peratovica – Gradina, surface find of the dragon figurine, probably decorative part of the cornice of the tile stove (photo: T. Tkalčec)

⁸ Ž. Kirinčić je T. Tkalčec odveo na lokalitet 12.12.2014. kada je načinjena skica i foto-dokumentacija utvrde. Ponovljen je obilazak 2.3.2016. u sastavu Ž. Kirinčić, T. Tkalčec (dopuna skice), B. Šiljeg (foto panoramski), K. Karlo i lugar Ž. Kovač. Obilazak lokaliteta je iznova obavljen 4.8.2016. radi parcelacije kat. čestice (Ž. Kirinčić, T. Tkalčec i geodet Tomislav Sokolović). Grad Grubišno Polje je proveo postupak parcelacije i u suradnji s Konzervatorskim odjelom u Bjelovaru pokrenuo postupak registracije utvrde kao kulturnog dobra RH, a isto tako i za kasnije u tekstu opisano utvrdu Veliki Zdenci – Crni lug, Gradina.

Sl. 11 Zračni snimak danas nepristupačnog gradišta kod Gornje Rašenice (*Google Earth*)

Fig. 11 Aerial photo of nowadays inaccessible fortification near Gornja Rašenica village (Google Earth)

Sl. 12 Veliki Zdenci – Crni lug, Gradina, zračni snimak (*Google Earth*)

Fig. 12 Veliki Zdenci – Crni lug, Gradina, aerial photo (Google Earth)

kraja sela Veliki Zdenci i rijeke Ilove (općina Grubišno Polje, k.č. 1976/2, k.o. Veliki Zdenci). Nalazi se pod šumom i neurednim raslinjem. Utvrda je smještena u šumi Crni lug, južno od brijega na kojem se nalazi groblje. Ovo nizinsko gradište je ustvari oblikovano iz južne padine tog brijega. Središnje uzvišenje kružnog tlocrta promjera je oko 30 m i nadvisuje okolni teren za oko 3,5 m. Okruženo je s južne strane trima obručima nasipa i jaraka, dok je na sjeveru polumjesečasti plato. Zemljani bedemi su očuvani u visini od 2,5 do 1,5 m. Širina obrambenih jaraka iznosi 4–5 m. Sistem jaraka i bedema čini obrambeni pojas središnjeg uzvišenja (s neobičnim nizom obruča od nasipa i jaraka, jedinstvenim u Hrvatskoj) s njegove južne polovine, dok je na sjeveru spomenuti povišeni plato nepravilnog oblika (sl. 12).

Lokalitet su 2011. godine obišli T. Tkalčec i I. Valent kada je načinjena skica lokaliteta (Tkalčec 2012: 122–123, sl. 6). Godine 2016. ponovljen je obilazak, načinjena parcelacija k.č. i pokrenut postupak za registraciju lokaliteta kao zaštićenog kulturnog dobra Republike Hrvatske (usp. bilj. 8). U literaturi se lokalitet povezuje s trgovištem *Zdencz Inferior* (Jakovljević 2012: 70).

Literatura

- Jakovljević, G. 2012, *Registar arheoloških nalaza i nalazišta Bjelovarsko-bilogorske županije*, Bjelovar.
- Tkalčec, T. 2012, Rekognosciranje srednjovjekovnih gradišta na području bilogorskog kraja i Zapadne Slavonije 2011. g., *Annales Instituti Archaeologici*, Vol. VIII, 115–127.

Summary

During 2016 reconnaissance of several locations in the municipality Grubišno Polje was conducted (Fig. 1). With the decline of winter days in 2016 several new archaeological sites were found near villages Treglava (Fig. 2, 3) and Mala Peratovica (Fig. 4).

In the early spring field surveys of archaeological complex Grubišno Polje - šuma Obrovi was repeated, as well as several other fortifications in order to make new photo-documentation and to supplement and amend drawing documentation: Velika Peratovica – šuma Obrovi Obrove (that is newly found fortification, until now unknown in the literature, Fig. 5–6) and the Velika Peratovica – Gradina (Fig. 7–10). Detailed field survey of fort Gornja Rašenica – Gradina was not possible due to the dense vegetation that grew after logging (Fig. 11). The fort in the Gaj Woods near Veliki Zdenci, also called Gradina, was reviewed as well (Fig. 12; drawing of the fortification is published in: Tkalčec 2012: 122–123, fig. 6).

